

GÉPIPARI TANMŰHELYVEZETŐ

“Az elkészült munkadarabot kidobtuk a hulladékba”

– Mondjon néhány szót a családról, a származásáról.

– 48 éves vagyok, nő, 2 gyermek apja. A lányom faipari technikumban érettségizett, majd egy külkereskedelmi felsőfokú végzettséget szerzett. Szabadúszó, nincs különösebben lekötve. A fiam 22 éves, jelenleg katona. Neki számítástechnikai programozó a szakmája. Vállalkozó, ebből is él, a leszerelés után komolyabb tervei vannak. A feleségem könyvelő, ő is félig-meddig vállalkozó, különböző kft-eknek dolgozik otthon, teljesen gépesített könyvelést végez. Ennek különösebben nem örülök, mert nem 8 órát dolgozik, hanem látástól vakulásig. Nagyon érdekes dolog állt be most nálunk, én is följánlottam, hogy vállalnék másodállást, mert az alapfizetésből megélni nem valami vidáman lehet. De ő azt mondta, hogyha én inkább otthoni dolgokat végezek, ebbe beletartozik a takarítás, főzés, minden -, akkor neki az többet ér, mert végül is ha ő dolgozhat, többet keres, mintha én elmennék másodállásba.

1946-ban születtem Németországban. 3 év múlva tértünk haza, édesapám katonatiszt volt és ilyen formában kerülünk oda ki. Az általános iskola elvégzése után, tehát a 60-as évek elején, középiskolába, főleg gépipari technikumba szerettem volna bekerülni, de az akkor nagyon bonyolult volt. Olyan rendszer működött abban az időben, hogy előfelvételi volt, el kellett menni valahova dolgozni, és akkor a következő évben már mehetett az ember technikumba. Én nem akartam elmenni dolgozni, hanem jelentkeztem ipari tanulónak, és egy év után az édesanyám azt mondta, ha már ezt elkezdtem, előbb fejezzem be és utána menjek oda. Így is történt, géplakatos szakmában szakmunkásvizgát tettem, majd elmentem technikumba. De közben behívtak katonának, 64-től 66-ig katonai szolgálatot teljesítettem. Majd leszereltem, és rá 2 évre gépipari technikus oklevelet szereztem. Nem túl sok munkahelyen dolgoztam. Általában azokon a munkahelyeken, ahol dolgoztam, eltöltöttem 10-12 évet. Előbb a Vegyesipari Javító Vállalatnál dolgoztam csoportvezetőként, utána átmentem a Ganz Villamossági Művekhez, mint próbatermi ellenőr. Voltam egy két éves minőségellenőrző tanfolyamon, amit a Műszaki Egyetem szervezett. Ebbe beletartozott a spektroszkópos vizsgálatról a villamos műszerek, mechanikai műszerek pontos ismerete, használata. Utána művezetőként, üzemvezetőként dolgoztam a Ganzban. Akkor, őszintén megmondom, én már láttam, hogy problémák vannak, ez 77-78-ban volt, érződött, hogy az ipari vállalatoknál gondok lesznek. Én már ezt megelőzően másodállásban dolgoztam az ATI-nál 5 évig, autóvezetést, autószerelést oktattam. Ez volt az egyik dolog, ami miatt a pedagógus pálya felé fordultam, a másik pedig, hogy a családon belül is sok pedagógus van. Nem volt nagyon nehéz váltani. 1980-ban itt a szakmunkásképző intézetben egy pályázatot írtak ki, addig a szakmunkásképző intézetnek mechanikai mérőterme nem volt. Pályázatot írtak ki erre az állásra, mechanikai mérőterembe laborvezető szakoktatót kerestek. Megpályáztam az állást, az előtte lévő munkám, a rendelkezésre álló szakmai végzettségem és a papírok szinte predesztináltak arra, hogy ide kerüljek. Meg is kaptam az állást, egy évvel előbb foglaltam el, mielőtt a próbaterem elkészült. Magát a próbatermet már én hoztam létre. Az első darabtól az utolsóig magam terveztem, a pénzt megkaptam rá. Abban az időben 1 millió forint beruházással készült el, nagyon sok pénz volt ez 1980-ban. Ma is megvan ez a mechanikai mérőterem, mindenféle mechanikai mérőeszköz megtalálható benne, ami az iparban van, a legújabbban használatos digitális műszerek és mechanikai mérőeszközök kivételével. Ezekre egyelőre nincs pénzünk. Bár vannak fejlesztési elképzeléseink, pillanatnyilag ennek gátat szabnak az anyagi lehetőségek.

– Meddig tudtak lépést tartani a technikai fejlődéssel?

– Kb. olyan 1985-ig. 85 után- jelentkeztek az első komolyabb anyagi gondok. Akkor kezdődött az, hogy az eszközök ára ugrásszerűen megemelkedett, és jelentkeztek a digitális műszerek. Ezeknek az ára nagyságrenddel magasabb a mechanikus műszereknél, és akkor ezt már nem tudtuk beszerezni. Például egy nagy műhelymikroszkópot szeretnénk volna vásárolni. Amikor először érdeklődtem, közel 100 ezer forintért meg lehetett volna szerezni. Akkor már 100 ezer forint jelentős összeg volt, és anyagi okokra hivatkozva elhalasztottuk a beszerzést egy évvel. De egy évvel később ugyanaz a műszer már 300 ezer forint volt. Úgyhogy ezeket a műszereket nem is vették meg, a mai napig sincsenek meg. Minden évben beveszem a tervbe a beszerzésüket.

– *Milyen beosztásban kezdte itt a munkát?*

– Laborvezető szakoktatóként. Tanítottam mechanikai mérést, szakrajzot, szakmai ismeretet, ritkán anyagismeretet. Azt nem nagyon szerettem középiskolában sem, de a szakmai ismeret kifejezetten vonzott, nagyon szerettem. Szakmai gyakorlatban pedig a mechanikai méréssel foglalkoztam. Akkor elsősők voltak csak a mi tanműhelyünkben. Akkor az a rendszer volt, hogy az intézeti tanműhelyek csak első éves tanulókat fogadtak, a fémipari alapképzéssel foglalkoztunk. Majd másodikban a szakmai képzésben, illetve harmadikban a speciális képzés időszakában elmentek a tanulók vállalati tanműhelyekhez. Az alapképzés mindenféle fém- és villamos ipari szakmát érintett, gépszerező, géplakatos, autószerelő, autóvillamososság szerelő, háztartási gépszerező és így tovább. Abban az időben közel 31 szakmát oktatott az intézetünk és ennek a fele fém- és villamos-ipari szakma volt. 1982-ben Dunaujvárosban elkezdtem a főiskolát műszaki szakoktatói szakon, 6 féléves volt, főiskolai diplomát adott. Ezt sikerült is megszerezni 1985-ben, szigorúan munka mellett. Nem kötöttem tanulmányi szerződést, a saját költségeimet én fedeztem, az utazást, tandíjat, mindent. Nem voltam híve annak, hogy szerződés formájában lekössem magam. Nem azért, mintha el akartam volna innen menni, csak nem szerettem az ilyen hosszú távú szerződéseket, engem nyomasztanak. Végigcsináltam, 85-ben végeztem. Éppen 85-ben volt az intézetünknel szerkezeti átalakulás. Az addigi igazgató elment, az igazgatóhelyettes lett az igazgató és a tanműhelyvezető lett az igazgatóhelyettes, és az új tanműhelyvezető kinevezésénél rám esett a választás. Följárnlották, egy év próbaidőszakra felkérték, vállaltam. Intézetben belül vezetői posztokra nem pályáznak, mert az igazgató nevezi ki az embereket. Egy évig mint megbízott tanműhelyvezető tevékenykedtem, aztán közölték velem, hogy a munkámmal elégedettek, amit egy év alatt csináltam, rendkívül eredményesnek tekintik, és megkaptam a végleges kinevezést. Ilyen értelemben 85-től napjainkig mint tanműhelyvezető tevékenykedem. Első időszakban még tanítottam, ruháipari szakmában mechanikát, géptant. Tanítottam szakmai ismeretet szerzőkészítőknél, szakmai ismeretet géplakatosoknál. Később pedig, ahogy a tanműhely struktúrája, szerkezete, felépítése megváltozott, erre egyre inkább nem volt idő. Nem volt lehetőség, hogy akár heti 4 vagy 6 órát is tanítsak, az igazgató javaslatára nem kaptam órát, hanem teljes erővel a tanműhely ügyeinek intézésére feködtem rá. Ez indokolt volt, mert akkor volt 15 szakoktató, akiknek a feladatát össze kellett fogni, irányítani kellett, ellenőrizni kellett, szakmai tanácsokkal kellett ellátni őket, és így tovább. Azon kívül volt 15 technikai dolgozó, gépkocsivezető, karbantartók, akiknek a munkáját szintén nekem kellett irányítani, felügyelni.

85-ig itt az volt a felállás, hogy fémipari alapképzés címén a tanterv alapján elkészült tanmenetnek megfelelő munkákat kellett a tanulóknak a begyakorláshoz biztosítani. Ez teljes mértékben inproduktív volt. Azt jelentette, hogy a tanuló elkészítette a munkadarabot egy meghatározott idő alatt, azt a szakoktató megnézte és valamilyen osztályzatot adott rá. Amikor ez megtörtént, az elkészült munkadarabot kidobtuk a hulladékba. Én iparból jött ember voltam, és itt azt láttam, hogy elkészítünk valamit, amivel nem csinálunk semmit. Ez engem rendkívül irritált. Főiskolai szinten frissen voltam töltve pedagógiával, úgy láttam, hogy ez pedagógiai szempontból rendkívül rossz. Rossz az, hogy én a tanulót arra kényszerítem, hogy valamit szépen csináljon meg, majd kap rá egy osztályzatot és kidobjuk a szemétkébe. Nem volt a tanuló számára semmi ösztönző, hogy mért csinálja meg azt jobban. Volt egy olyan elképzelésem, hogy készítsünk valamilyen terméket. Itt kezdődött az én maximális leterhelésem, hogy elkezdtem üzlettel foglalkozni. Elmentem különböző, akkori fém-nagykereskedelmi vállalatokhoz, amik akkor még működtek, és megkérdeztem, hogy milyen egyszerű termékeik vannak, amiket mi is el tudunk készíteni. Egyáltalán van-e valami, amit nem tudnak beszerezni, kellene és fémből van. Összegyűlték különböző kisebb dolgok: ácskapocs, enyvfőzőedény, kalapács, üstház, amire bizony van piac. Megállapítottunk egy árat, természetesen pontos kalkuláció alapján, megegyeztünk a céggel, átvette tőlünk. Mi a kisiparral szemben is rendkívül versenyképesek voltunk, mert nekünk adót nem kellett fizetni. Ez nem vállalkozási alapon ment, hanem egyszerűen a tanulók a tantervben előírt követelményeknek megfelelő munkát végeztek, és hogy ne dobjuk ki, eladtuk. Ez mind a mai napig nem megy vállalkozásként, mert ha én csináltatok 20 üstházat és abból 5 selejt - márpedig ez előfordul, mivel egy tanulóól nem követelhetek 100 százalékos teljesítményt -, akkor én azt minden további nélkül le tudom selejtezni és kidobom a hulladékba. De a maradék 10-15-öt el tudom adni. Ezen kívül különböző külföldi

katalógusokból néztünk ki termékeket, például földkapát, kis kézivetőgépet, sertészetető vályút. Megcélzottuk azokat az embereket, akik munka mellett ilyen 200-400 négyzetméteres kis hobbykerteket tartottak fent, hogy ne ásóval kelljen nekik dolgozni, ne lókapával kelljen nekik egy 200 négyzetméteres telket megkapálni. Kis kapákat, vetőgépeket és egyéb kis mezőgazdasági „gépeket” gyártottunk, óriási volt rá a kereslet. Annyira óriási, hogy az akkori minimális bevétel 5-600 ezer forintra rúgott éves szinten, ami akkor nagyon jó pénz volt. Ma már a 2 300 000-nél tartunk.

– *Kisboltot nyitottak, vagy viszonteladóknak adták el?*

– Egyszerűen beültem az autóba és körbejártam az országot. Debrecen, Kecskemét, Szolnok, Sopronig eljutottam. Ez csapatmunka volt, az én szerepem az volt, hogy az ötleteket keressem, kerestem a más utat, és amikor megtaláltam, összehívtam a csapatot. Elmondtam, mi az elképzelésem, és ebben a csapatban segítőkre találtam. Azt mondták, ez tényleg jó ötlet, és még tovább finomították, és így alakult, gördült tovább. Nekem aztán csak az volt a feladatom, hogy mikor megegyeztünk, hogy ezt így csináljuk tovább, felügyeltem, hogy az tényleg úgy menjen. Ne legyen az, mint ahogy gyakran tapasztaltam kisebb vállalatoknál, hogy terveztek-terveztek, a terveket mindig megbeszélték, és megint terveztek, aztán tönkrementek. A terveket végre kell hajtani! Ha menet közben probléma adódik, azt lehet módosítani.

– *Elkészítették a munkadarabot és elindult vele?*

– Igen. Megcsináltunk egy mintadarabot. Feltettünk egy tolikapát, egy vetőgépet, egy üstházat, egy vályút, ezt-azt-amazt az autóra és elindultam. Emlékszem, én voltam az első, aki kitalálta, hogy névkártyát kell csináltatni. Mikor megemlítettem a műszaki vezetőnek, meg a tanműhelyvezetőnek, hogy csináljunk névjegyet, mindenki kiakadt, hogy micsoda úri allűrjeim vannak. Nem úgy van. Mikor elmegyek tárgyalni, mindig le kell írni, hogy ki vagyok, mi vagyok, hol talál meg. Egyszerűbb, ha csináltatok egy névkártyát, otthagynom, keressen meg, ha valamire szüksége van. Megcsináltuk, elindultunk, vasboltokat, fém- és villamos ipari kereskedelmi cégeket kerestünk meg, és fölajánlottuk a termékeinket. Volt aki azt mondta, hogy neki mindjárt kell 50 vagy 100 db, volt aki azt mondta, küldjünk oda 2-2-db-ot mindenből és ha beindul a piac, akkor majd rendel. Nagyon jól ment. Rendkívül jó partnerünk volt például Szolnok. Volt olyan év, amikor csak sertészetető vályúból 3 ezret rendelt. Egészen 1989-ig, a fordulat évéig nagyon jól működött a dolog. Nagyon sokat futottunk, én nagyon keveset voltam szabadságon. Nagyon szerettem csinálni, mert változatos volt, mert tele volt kihívásokkal, tele volt olyan dolgokkal, amit meg kellett oldani, előttem nem csinálta még senki. Eljöttek hozzánk tapasztalatcserére nagy szakmunkásképző intézetek, akik nagy pénzekkel voltak tele, de ezt nem tudták megvalósítani. Keresték, hogy hol van ennek a titka. Szinte félt volt, hogy a mi oktatási tanműhelyünk átnyúlik termelőegységbe. Időnként nekem is vissza kellett fogni magam. Volt, hogy a megrendelésekre nemet kellett mondani, mert a kapacitásunk behatárolt. Egy elsőéves tanulónál általában 40-50%-os teljesítményt várunk el. Másodéveseknél 60-70%-ot, és a harmadéves tanulónál várunk el 80-90 százalékos eredményt. Nekünk a kapacitásunkat ehhez kellett igazítani. A megrendeléseket ennek alapján lehetett elfogadni. Volt még olyan probléma is, hogy nyáron mi leállunk. A kötelező nyári gyakorlat után - az jó egy hónap- leállunk, tehát nincs semmi. Úgy kellett terveznünk, hogy erre az időszakra is legyen tartalék. Ha netán jön rendelés, akkor mindenféleképpen tudjunk adni, hogy a már bejárt utat, a partnereket ne veszítsük el. A másik nehézség az volt, hogy mikor bejönnek szeptemberben az új tanulók, még semmit nem tudnak. Nem buták, csak még keveset tudnak. Meg kell tanítani, hogy mit hogyan csináljanak, és akkor általában eladó termék csak úgy októberre, novemberre, decemberre tud létrejönni. Ebben nekem a szakoktató kollegák igen komoly partnerek voltak, bizony ha olyan munkafázis jött, amit a tanuló nem tudott megcsinálni, a szakoktató megcsinálta. Így nagyon jól tudtuk tartani magunkat. 1989-ben a fordulat ott keletkezett, hogy ezek a cégek, amelyekkel mi partneri kapcsolatban voltunk, egyik napról a másikra megszűntek. Megszűnt a legnagyobb hálózat is, ami nekünk is a legjobb partnerünk volt, a Vidia. Országos hálózat volt, felszámolták, privatizálták, szétszedték, szétcincálták, és egyik napról a másikra megszűnt a megrendelés. Ez óriási probléma volt, mert az egyik legfontosabb feladatom mint tanműhelyvezetőnek a pedagógiai munkán túl az volt, hogy el kellett készítenem a következő tanévi oktatási-termelési tervet. Ennek az egész pedagógiai részét és az egész tervezését. Ez rendkívül komoly anyag, mert tartalmazza egyrészt a tanmenetek megújulásának elvárásait,

igényét, feltételeit. Továbbá tartalmazza azt, hogy mit akarunk gyártani a következő évben. Ehhez milyen nyersanyagra, kereskedelmi segédanyagra van szükség, és így tovább, és ezt szét kell bontani. A gépkocsikra mennyi üzemanyag kell, és a teljes költségvetést meg kellett csinálni. Addig, amíg ezek a vállalatok működtek, nem volt gond. Elküldtem egy udvarias levelet és kértem, ha megtenné, ha nem is teljes felelősséggel, de valamilyen irányszámot adna, hogy a következő évben milyen termékből mennyi rendelés várható, pluszmínusz 50 db nem jelent problémát. Nagyon rendesek voltak, általában ezt meg is írták. Abban a pillanatban, mikor a fordulat bekövetkezett, egyik pillanatról a másikra a tervezési időszakban teljesen magamra voltam hagyatva. Szinte a hasamra ütöttem, és azt mondtam, hogy a következő évben ennyit le fogok gyártani, és feltételezem, hogy ennyit el is fogok tudni adni. Erre nekem semmilyen visszajelzésem vagy megerősítem nem volt. A másik dolog, hogy korábban a Vídia, mivel ő terítette az árut, megrendelt tőlem negyedéves bontásban 500 darabot. Ezentúl ez nem volt. A maszek boltosokkal kellett egyenként tárgyalnom, hogy miből kell 50 vagy 60 darab. Ezt folyamatosan vagy telefonon, vagy személyes megjelenéssel csináltam. Van olyan partnerünk Kiskunfélegyházán, ahol még soha nem voltam személyesen. Az anyagbeszerzőmmel már találkoztak, a műszaki vezetőm már volt ott, de én nem jutok el mindenhova. Nem is az a feladatomban. A cél az, hogy azok a kollegák, akik itt vannak, a partnereim legyenek. Más iskolákkal is beszéltem, és voltam sok helyen, ahova meghívtak, és mindenhol azt tapasztaltam, hogy a tanmühelyvezető abba bukott bele, hogy mindent saját maga akart megoldani, és mindent utasítással akart megoldani. Ez nem megy. Énnekem ezeket az embereket meg kellett előbb győzni, magam mellé kellett állítani, hogy ők is akarják azt, amit én. Mert ha ők nem akarják, akkor nem lett volna semmi.

– *És mi történt 89 után?*

– Most nehézségeink voltak, mert újra föl kellett építeni az egész rendszert. Az addig működő egyik napról a másikra összeomlott. Abban az évben visszaestünk. Ott volt egy törés. Én sokkal hosszabb időre kalkuláltam a stagnálást. Azt gondoltam, hogy 93-94-ig is el fog tartani. De másfél év alatt sikerült feldolgozni az új helyzetet. Leültünk, megbeszéltük, hogy eddig így ment, ez most nem jó. Ne azt keressük, hogy miért nem jó, hanem hogy hogyan tovább, hogyan tudjuk ezt megoldani. Elkezdtük, végigjártuk, de most már nem a kereskedelmi vállalatokra koncentráltunk, hanem kifejezetten a maszekokat céloztuk meg. Megtudtuk, hogy például Bonyhádon valaki privatizáció folytán megvett egy vaskereskedést, odamentünk és jelentkeztünk, hogy az a termék ami ott van, az a miénk, csak eddig a Vidiától vette, most vegye tőlünk. Amint már jeleztem, a probléma itt az, hogy ő nem nagy tétel rendel, hanem 5-10-et, miért is rendelne a bolt többet? Na most fölosztottuk úgy a területeket, hogy amikor az egyikhez megyünk, mindegyiket megkérdezzük, hogy nem kell-e valami? És akkor úgy indulunk el, hogy ne legyen üresjárat. Ez be is állt szépen, 90-91-re ez beindult, és fölfelé ívelt. Saját gépkocsikkal, ún. intézeti anyagbeszerző gépkocsival jártunk. De számtalanszor előfordult, hogy a gépkocsivezető szabadságon volt, akkor azt mondtam, rakjuk fel a teherautóba, és én elvittem. Én nemcsak beszéltem arról amit a kollégáimnak mondtam és erőltettem, hogy nemcsak deklarálni kell azt, hogy én bármit vállalom, hanem amikor arról van szó, meg is kell tenni. Nekem nem derogált leszedni, fölrakni az autóra. Vettem köpenyt, kesztyűt, felkészültem, és nem csináltam ebből problémát.

– *Ez a lelkesedés mennyire volt dotálva?*

– Minden tanév végén, pontosabban a nyári gyakorlat végén az addig befolyt termelésből megfelelően kaptunk pénzt. Addig, amíg létezett az a fogalom, hogy jutalom, jutalom címén. Ilyenkor az intézet igazgatójával ez tárgyalás eredményeképpen jött létre. Kért tőlem javaslatot, hogy a bevétel hány százalékát szeretném szétosztani. Mondtam egy számot, az sok volt, akkor ő mondott egy másikat, amit én keveselltem. Ez alku tárgya volt mindenkor, amit aztán mindenki megalégedésére sikerült megoldani. Nem mondom azt, hogy ettől mindenki meggazdagodott, de kapott annyi pénzt, hogy abban az évben elmehetett a családjával nyaralni.

– *A szakoktatók mennyit kaptak?*

– Úgy 10-12 ezer forintot. A tavalyi évben a bevétel 2 millió forint volt. Ebből általában a legjobb szakoktató 22 ezer forintot kapott, de aki a legkevesebbet dolgozott, vagy leggyöngébb volt, az is kapott 10 ezer forintot. Nemcsak a szakoktatók, a technikaiak is kaptak. Ez nem jutalom volt, hanem célfeladat, ezt a munkáért

kapják, és nem választottam szét a pedagógust és a technikait. Az volt a szempont, hogy ki mit tett be a közös kalapba ahhoz, hogy ebből a közös kalapból jusson.

– *Az iskolánál mennyi maradt?*

– Maradt elég sok. Akkor ugye olyan rendszer volt, hogy ebből a 2 millió forintból kb. 1 millió ment el anyagra, 1 millió volt a tiszta bevétel, ennek a 25-30 százalékát lekanyarítottam szétosztásra. De ez közel 20 embert érintett. Ez nagyon szépen ment, az elmúlt évben még meg tudtuk csinálni. Majd jött két nagyon fontos változás, ami ezt az egészet megakasztotta. Az egyik nagyon fontos változás, ami már évekkkel ezelőtt előre vetítette az árnyékát, hogy az oktatási-termelési terv a tanévre készül, a szorgalmi időre plusz a nyári gyakorlatra. Viszont az intézet gazdasági évben számolt és gondolkodott. Ez folyamatos ellentmondást, ütközést eredményezett. Mi befejeztük termelő tevékenységünket a nyári gyakorlat végével, ami általában július első hetére esett. Én csak azt tudtam kimutatni, hogy az elmúlt év júliusától eddig az év júliusáig mennyit termeltünk. Igen ám, csak közben mivel gazdasági évben számol az iskola, nekem az elmúlt év júliusától decemberéig az év elveszett, eltűnt. Nekem mindig csak abból volt merítésem, amit abban a gazdasági évben tudtunk hozni. Nekem ebből elképesztően sok vitám volt a főkönyvelővel. Értette, hogy én mit mondok, én is értettem, hogy ő mit mondott, csak egyszerűen ő sem tudott engedni, és én sem tudtam. Ezen az igazgató sem tudott segíteni. Én megértettem őket, hogy gazdasági évvel zártak, az a pénz vagy elment másra, vagy elvette az önkormányzat, mert erre is volt példa.

– *A tavalyi pénzt mire fordították?*

– Visszaforgattuk. Végül is bizonyítékom nincs rá, de határozottan tudom, hogy ha az önkormányzatnak pénzre volt szüksége, csak a szakmunkásképzőből tudott elvenni, mert itt képződött ilyen értelemben plusz pénz, máshol nem. És akkor ugye ők az iskolákat egy kalapnak vették. Irritáló volt más intézmények szemében, hogy ebben az intézményben van pénz, önüknek meg nincs.

– *Milyen címen vették el?*

– Ehhez nem kell cím, mivel az oktatási pénz egy kalapban van. Egy iskola soha nem kapja meg a költségvetését, úgy, hogy azt mondják, 140 millió az éves költségvetésed, mi ezt jóváhagyjuk, és akkor átutalunk a számládra 140 milliót negyedéves vagy havi bontásban. Csak azt a pénzt kapja meg, ami bérre kell, meg a működtetésre és egyéb. Egyszerűen azt mondják, hogy jó, nektek a béretek ebben a hónapban 11 millió forint, a működés 5 millió forint, jól álltok pénzzel, akkor működésre nektek csak 4-et adunk, mert van pénzetek. És akkor más intézmény kap helyettünk.

Most az én oktatási-termelési tervem egy fenékkal két lovon ül, mert megcsinálom a gazdasági évre a gazdasági költségvetést, ugyanakkor megcsinálom a másik részét oktatási évre is, és ezzel kihúztuk az elefánt talpából a szállkát. Igen ám, csak jött a másik probléma az új oktatási törvénnyel. A jutalom megszűnt. Ebben az évben például hiába hozunk 2 300 000 forintot, nem fogunk kapni pénzt. Biztos lehet más címen. de erről most ne beszéljünk, nem az én kompetenciám. Vannak megoldások, amibe én természetesen beleegyeztem. Hogyne egyeznék bele, úgy vagyok vele, hogy inkább kevesebb jusson, mint hogy addig verjem a tam-tamot, míg aztán semmi nem jut. Annak nincs semmi értelme. Nagyon örülök, hogy a kollégák továbbra is a partnereim ebben. Mikor összehívtam őket és elmondtam, mi van, nem ugrottak nekem, nem téptek, szaggattak ízekre, hanem tudták, hogy ez van, és meg fogjuk keresni az elkövetkező években a módját a kifizetésnek. Én már meg is találtam, javasoltam is, most lesz a Kollektív Szerződés megkötésének időszaka, és kidolgozok egy érdekeltségi rendszert. Ezt az érdekeltségi rendszert természetesen megvitatjuk az igazgatóval, a társadalmi szervekkel, szakszervezettel, iskolaszékekkel, mindenkiel, aki érintett és érdekelt. Ha ezt elfogadják, akkor beletesszük a Kollektív Szerződésbe és attól kezdve ez törvény. Egészen addig, amíg nincs intézeti szinten testületileg módosítva.

– *Attól, hogy piacra dolgoznak, tudják-e követni az elméleti tananyagot?*

– Nagyon fontos, hogy amikor mi termékeket gyártunk, sokszor megyek a műhelyekbe, szívesen beszélgetek a tanulókkal, akár az udvaron is. Csillogó szemmel mesélik, hogy láttuk ám, hogy amit csináltunk, ott van a kirakatban. A pedagógiai hatása ennek óriási. Mikor a tanuló azt kérdezi tőlem, és számtalanszor kérdezi: tanműhelyvezető, jó lesz így? Mindig azt mondom, kisfiám, neked tetszik? Ha te bemész a boltba, megvásá-

rolnád? Hát, mondom, nekünk úgy kell megcsinálni valamit, hogy ha bemennék az üzletbe és csak ez az egy darab volna, akkor is megvenném, mert tetszik. A tanulók is érzik, hogy ez most nem egy olyan dolog, hogy megcsináljuk és kidobjuk, hanem egy kicsit benne van az intézet hírneve is. Amit mi csinálunk, azon rajta van a címke. És ez nagyon fontos dolog. A követelmény az, hogy jó minőségben kell mindent megcsinálni. Ebből a hatalmas termékmennyiségből, amit csináltunk, egy-két reklamáció volt összesen. Ezt is úgy rendeztük le, hogy nem levelezgettünk, nem kerestük a magyarázkodást. Azt mondtam az anyagbeszerzőnek, tegyél be hármat, ülj be a gépkocsiba, menj el a reklámoló felhez, vedd el a rosszat, válassza ki a másik háromból az újat, próbálja ki ott előtted és ha jó, gyere el, kész. Nem állunk oda vitatkozni, hogy ő törte el, nem ő törte el, végül is nem ez a cél. Továbbra is azt mondom, ha mi csak nullszaldósan dolgoznánk, hogy a felhasznált anyag és a bevétel fedezi egymást, már az is jó dolog lenne. Hiszen itt alapvetően nem az a cél, hogy bevételt hozzunk, hanem hogy a tanulónak legyen munkája. Természetesen van egy tanterv is. A tantervben meg van határozva: hajlít, egyenget, fúr, szegecsel stb. A mi munkáinkon ezek nagyrészt megvannak. Ezt úgy kell elosztani, hogy amikor a tananyagba odaér a gyerek, akkor azt csinálja meg. És akkor van utána egy olyan időszak, hogy összeszerel, és akkor összeszerel. Kétségtelen, hogy ez így elmondva rendkívül ideális meggyőnyörű, a valóságban azért nem egészen így megy. Van olyan dolog, hogy ezt ma meg kell szegecselni, mert holnap-holnapután el kell szállítani. Akkor megnézem, hogy a tanmenetben a szegecselés ettől a mai témától milyen messze van. Mert ha 2-3 témával van csak messzebb, akkor azt mondom, tessék azt ide előrevenni, tanítsuk most meg a szegecselést. Ez a néhány témás eltérés maximum két-három hetet jelent, tehát nem fogok összeütközésbe kerülni az elméleti tananyaggal. A tanmenet általában úgy készül, hogy a gyakorlati tanmenet és az elméleti valahol mindig eltér. Én azt tartanám ideálisnak, ha minden kollégámnak meglenne a főiskolai végzettsége és tarthatna elméleti szakmai ismereti tanítást is. Akkor azt mondanám, hogy ennek a csoportnak a szakmai ismereti és gyakorlati tanítása a te feladatod. Akkor biztos, hogy az elmélet és a gyakorlat mindig lefedné egymást. De az elméletet tanító kollégák jelentős része soha nem volt gyakorlati szakember. Nem tudják, hogy a gyakorlatban mi történik. Bemelegít órát tartani, és ha egy olyan tananyaghoz ér, amit a tanulók gyorsabban befogadnak, gyorsabban feldolgoznak, akkor badarság lenne azt mondani, hogy nem megyek tovább, mert várok a gyakorlatra. Ha látom, hogy ebből mindenki jó, íratam egy felmérő dolgozatot és 90 százaléka jó, akkor egyszerűen tovább kell menni. Tehát ő sincs akkor figyelemmel arra, hogy a gyakorlat azt vette vagy nem vette. Biztos, hogy a tanév folyamán majd elérkezik egy olyan tananyagrészhöz, ahol viszont a tervezett óraszám nem lesz elegendő ahhoz, hogy azt fel tudja dolgozni. Ilyen elcsúszások vannak, de ez nem lehet olyan nagyságrendű, hogy konfliktust okozzon. A munkaközösségi értekezleteknek az a feladata többek között, hogy egyeztesse, hol tart a gyakorlat, hol tart az elmélet, nehogy túlságosan elszaladjanak. Szakmai munkaközösségek vannak. A fémek szakmában sokan vagyunk. Mienk a legnagyobb munkaközösség.

– *Hány tanár, és hány szakoktató van?*

– Az intézetünkben ebben az évben is, de ezt megelőzően is rendkívül magas volt a tanulólétszám. Azt lehet mondani, hogy a megyében a legnagyobb. Ebben az évben is 2300 tanulónk van és közel 20 féle szakmát oktatunk. Ez az iskola valamikor csak szakmunkásképző volt, most szakmunkásképző és szakközépiskola. Van faipari technikus szak, faipari szakközépiskola, villamosipari szakközép, ruhaipari szakközép. Most indul be ruhaipari technikus szak is. A létszámnak mintegy a harmada szakközépiskolai, és a többi szakmunkásképzés. 2300 tanulónk és 164 dolgozónk van összesen. Ebből azt hiszem 103-104 a pedagógus, a többi technikai dolgozó. A technikai dolgozóba beleérték a főkönyvelőtől a takarítótig mindenkit. Szakoktató a pedagógus állomány közel fele, 40 valahány szakoktató van minden szakmából. Van géplakatos, gépszerelő, ruhás, fás, építős, mindenféle. Mindenkinek megvan a technikus végzettsége és a szakmából a szakmunkásvizsgája. Ez nagyon fontos dolog, ugyanis 90-ig ezzel oktathattam. Már a 80-as évek végén szó volt róla, hogy ez már nem elegendő, valamilyen pedagógiai végzettség is kell. Itt városos belül, mivel van Tanítóképző Főiskola, szerveztünk egyéves pedagógiai továbbképzést azoknak a szakoktatóknak, akiknek semmiféle pedagógiai végzettsége nem volt. Erről adtak is egy papírt, fel volt sorolva, milyen órászámmal, milyen tantárggyal végezte el a tanfolyamot: pedagógia, pszichológia stb. Végül is ez vizsgás volt. Minden kollégámnak megvan ez a végzettsége. Van egy-két kollégám, aki 2 éves ún. felsőfokú pedagógiai végzettséget szerzett Pécsen vagy

Pesten. Ezt a mai napig is elfogadják felsőfokú végzettségnek. Ez jó, mert nagyon kevésnek van főiskolai végzettsége. Az én területemen 4 embernek van a 13-ból. Kijött a törvény, hogy nincs mese, főiskolai végzettséget kell szerezni meghatározott időn belül. Volt aki elkezdte, volt aki azt mondta, hogy ő már 40-en túl van, ő nem fogja újból elkezdni a középiskolás anyagot, hogy felvételi vizsgát tehesen. Tavaly 10-en mentek el, és ebből 4-5-nek nem sikerült a felvételi vizsgája. Annak ellenére, hogy jártak főiskolai előkészítőre. Lesz olyan, aki nem tudja elvégezni, erről meg vagyok győződve. Ezekkel majd kell valamit kezdeni. Most voltam Nyíregyházán, ott volt a Műszaki Pedagógus Kamarával kapcsolatban egy megbeszélés. Vagyunk tagjai innen tizen az intézettől. Ott is elmondtuk ezt a problémát, de mint megtudtuk, a Kamara már foglalkozott ezzel, de hogy ennek a végzettségnek a megszerzése térben, időben, anyagiakban hogyan fog megvalósulni, ezt még ők sem látják. Nekem meggyőződése, hogy ezt felül kell vizsgálni. Mert mi lesz ha a nálam lévő szakoktatókból mondjuk 8 nem fogja elvégezni. Akkor ennek a 8 embernek felmondunk? Annak ellenére, hogy 20 éve szakoktató, és remekül csinálja. És hol van a biztosíték, arra, hogy fel tudok venni 8 szakoktatót, akinek megvan a végzettsége? Ilyen nincs. Fölveszek másik 8-at, előírom neki a végzettséget, ő is itt lesz 10 évig, és őt is elküldöm, mert nem végzi el? Műszaki szakoktatói diplomát csak úgy tud szerezni valaki, ha megvan a gyakorlata, ez felvételi követelmény. Feltétel. Nem úgy van, hogy elvégzi a középiskolát, megtanulja a szakmát és jelentkezik szakoktatói főiskolára. Nem tudják elfogadni, mert nincs gyakorlata. Tehát itt a 22-es csapdája. Ezt a törvényt íróasztal mellett találták ki. Nem olyan ember ötlötte ki, aki benne van a gyakorlati életben. Most ott voltam Nyíregyházán. A szakközépiskolából jött kollégákkal beszéltem. Nekik meg előírták azt, hogy szakközépiskolába egyértelműen egyetemi végzettség kell. Ha ő most 4 évet megcsinál, megkapja a mérnöki diplomát és akkor utána arra ráfejel egy pedagógiát, hogy meglegyen az egyetemi végzettségű műszaki tanárija. Könyörgöm, ez akárhogy számolom is, 6 év. Ha valaki üzemmérnök, műszaki tanári diplomával, ez főiskolai végzettség. Ő 46 éves, ha ő most erre még 6 évet ráfejel, akkor 52 éves. Megszerzi a végzettséget, 8 évig még eltanít vele és utána elmegy nyugdíjba. A másik dolog, amivel a törvény nem számol, hogy ezeket az embereket ki kell váltani, helyettesíteni kell. Az a minimum, hogy havonta 3 napra elmegy konzultációra. Ezzel még nem esett hanyatt az iskola. De ha kiveszi a tanulmányi szabadságát, azzal hanyatt fog esni.

– *Milyen a szakoktatók anyagi és erkölcsi megbecsülése?*

– Az anyagi elismeréssel nincsen különösebb gond, megmondom miért. Én kezdettől fogva tudtam, hogy ha szakoktatót akarok fölvenni, jó szakembert kell keresnem. Na most, hogy egy jó szakembert az iparból elcsábítsam ide az oktatásba, ahhoz meg kellett fizetni. Úgy megfizetni, ahogy akkor az iparban és pláne most megfizetik, erre itt nincs lehetőség. De azt mindenképpen szerettem volna elkérülni, hogy őt összehasonlítsák akár egy testnevelő tanárral, akár egy magyarossal, akár egy matekossal. Mert lehet, hogy a piacon volt tíz jó matektanár, de nem volt vízvezeték-szerelő-oktató, pláne olyan, aki nekem van. Most van olyan szakoktatóm, éppen most szereztem, akinek megvan a víz-szerelő, központi fűtész-szerelő szakmunkásvizsgája, megvan a gáz- és gázkészülék szerelő szakmunkásvizsgája és mesterlevele van belőle, plusz van egy érettségije. Mindből külön-külön vizsgázott. Gáz-szerelésből a mestervizsgát is megszerezte. Ez azt jelenti, hogy egy teljes rendszert felépíthet, egy teljes rendszert felújíthat, és alá is írhatja. Ez nagyon fontos dolog.

– *Akkor jobb is a fizetése.*

– Azt nem mondanám, hogy jobb, de körülbelül ugyanott van. Most mi okozhatja a feszültséget? Az, hogy annak a magyaros kollégának egyetemi vagy főiskolai végzettsége van. Ezért én mindig ózokodom attól, hogy ilyen összehasonlításokba belemenjünk. Én azt mondom – emiatt aztán bizonyos elméleti kollégák körében nem vagyok népszerű –, hogy a kereslet-kínálat határozza meg, hogy mit, hogy, mikor, miért.

– *Ha a szakoktatók a termelésben sokkal többet keresnének, nem a gyengébbek jönnének tanítani?*

– Az idősebbeket kivéve bármelyik szakoktató kollégám ebben a pillanatban ha jobb ajánlatot kap, el fog menni. Nekem mindenféleképpen kompromisszumot kell kötni. Ez ugyanígy igaz bármelyik elméletet tanító mérnöktanárra, fizikusra, matematikusra, bárkire. Állítom, hogy ha bármelyik fizikát tanító kolléga kapna valamilyen kft-ben egy olyan helyet, ahol háromszor ennyit keresne, abban a pillanatban itthagyná a katedrát.

Ez nemcsak a szakoktatóra igaz. Az egész pedagógus társadalomra igaz. Bárki elmenne jobb pénzért, nagyon kevés az, aki megszállottan csinálja.

– *Hány százalék az olyan szakoktató, akit szívesen lecserélne?*

– Egyharmadára azt mondanám, ha jönne jobb, akkor cseréljünk. Kétharmadára azt mondom, hogy nagyon jó, a szakmájának ismerője, autodidakta módon képezi magát tovább, bújja a szaklapokat. Ez kiviláglik akkor is, mikor összejövünk és elkezdünk beszélgetni. Nyilvánvaló, hogy sokkal többet tud pl. az autószerelésről, mint ami a tananyagban benne van. Aztán vannak olyanok is, akik elvannak, a középerősséget képviselik. Rájuk lehet bízni a feladatot, de jobban oda kell rájuk figyelni.

– *Egy-egy szakmán belül hogy alakul a munkamegosztás?*

– Általában a szakoktatónak 28 kötelező órája van. Ebben a 28 heti kötelező órában – ez természetesen kevés, mert ha első éveket oktatok, akkor heti 35 óra a tananyag – neki már túlórája van. Ha második-, harmadéveseket oktat, akkor heti 40 óra a tanulóknak kötelező, tehát még több túlórája képződik. Maga az oktatás naponta három fő részből tevődik össze. Van egy ún. bevezető foglalkozás, amikor az az napra rendelt tananyag témája kerül megbeszélésre. A szakoktató feladata az is, hogy ne csak odaálljon és frontálisan elmondja, miről van szó, hanem be is mutassa. Felkészülésre is szükség van. Ha holnap foglalkozásom van, odakészítem mindazokat az eszközöket, anyagokat, szerszámokat, amelyekre szükségem lesz. Amikor azt tanítja, hogy hogyan kell a kalapácsot megfogni, hogyan kell a kalapáccsal ütni, neki kötelessége azt be is mutatni. Amire én még fel szoktam hívni a figyelmet, az az, hogy nem elegendő azt mondani, hogy így fogd meg a kalapácsot, így üss vele, hanem arra is koncentrálni, hogy miért kell úgy megfogni. Gondoljon arra, hogy amikor ő gyerek volt, őbenne is állandóan a miért motoszkált, miért kell a kalapácsot úgy megfogni? Mikor órákat, foglalkozásokat látogatok, mindig az a vesszőparipám, hogy a miértre tessék választ adni. A másik pedig az, hogy tessék összefoglalni. Tudják rólam, hogy nagyon szeretem azt, ha demonstrálnak. Nem azért, mert Comenius valamikor kitalálta, hanem egyszerűen azért, mert én is azt mondom, és a pedagógiai szakirodalomban is el lehet olvasni, hogy azt, amit csinál, és amit lát, annak a 80 százalékát képes megjegyezni a tanuló. Amit csak hall, annak jó, ha 30-40 százalékát. És különösen igaz ez a szakmunkástanulókra, mert merem állítani, hogy nem a krémje jön ide. Az elmegy a kiemelt gimnáziumba meg a szakközépiskolába és ide jön a maradék. A második szakma a begyakorlás. Hogy most ez produktív terméken, vagy in produktív terméken történik, ez már a tanműhelyvezető szervezésén múlik. És jön a harmadik, a befejező szakasz, amikor az a kötelessége a szakoktatónak, hogy leosztályozza a napi munkát: a magaviseletet és az elkészült dolgokat, a munkafázist, a hozzáállást stb. Én itt azt kérem – és ezt be is tartják –, hogy az értékelést beszéljék meg a tanulóval.

– *Az ellenőrzőbe beírják a jegyet?*

– Beírják az ellenőrzőbe és a gyakorlati csoportnaplóba is. Nagyon fontos, ha én adok egy 3-ast vagy 4-est, akkor tudja a tanuló, hogy miért kapta. E nélkül soha nem fog tudni javítani rajta. Meg kell neki magyarázni, hogy azért kislám, mert itt ez ferde, ez szűkebb, ezért nem lett 4-es, mert ez és ez a hiba van rajta. Valószínű, hogy ha ez a tanuló olyan, akkor biztos, hogy holnap jobban oda fog figyelni, mert esetleg szeretne egy jobb jegyet. Ez azért általánosságban nem jellemző a tanulókra. Ha 2-es, akkor már otthon nem húzza ki a gyufát, és el van intézve.

– *Hogy lehet ezt összeegyeztetni azzal, hogy piacra dolgoznak?*

– Pl. van egy bevezető foglalkozás - ma a szegecselés a téma. Bemutatja a szegecseléstípusokat, a szegecselés szerszámait, elmondja a munkavédelmi előírásait. Majd ezt követően in produktív tevékenységet folytat 1–2 órában. Kap a tanuló egy lemezt, fúrót, kifúrja, szegecseli. Megnézi a szakoktató, ez egy jegy. Utána pedig három óráig a termékekre állunk rá, ha éppen az az napi témába nem illik bele. De ha beillik, akkor egész nap a terméket fogja a tanuló csinálni.

– *Előfordul, hogy olyan szakmai munkát is csinál a tanuló, ami nem tartozik a szakmájához?*

– Attól függ, hogy hányad éves. Ha első éves, neki egy évig fémipari alapképzés van. A fémipari alapképzés időszakában a szakmai képzés rejtve marad. Nem jelenik meg - ha ő például autószerelő - neki az autószerelés mint szakma, neki fémipari alapképzés van. Ha megnézné a tanmenetet bármilyen fémipari szakmának, azzal kezdődik, hogy mérőeszközök, egyengetés, hajlítás, nyújtás, reszelés, kalapálás és így tovább. A

csőszerelőknél is pontosan ugyanaz van, mint az autószerelőknél. Második félévben kezdődik a szakmai alapozás: a cső levágása, menetmetszés, a legegyszerűbb dolgok. Tehát ebben a szakmában már az első év második felében jelentkezik a szakmai jelleg. De például az autószerelőnél, géplakatosnál, mezőgazdasági gépszerszerelőnél, szerkezetlakatosnál csak a második évben. Arra azért a szakoktató is nagyon figyel és én is, hogy a tantervtől, a tanmenettől nagy elrugaszkodások ne legyenek, ezt mederben kell tartani.

- *A szakoktatók mennyire vannak benne az iskolai életben?*
- Semmivel sem kevésbé, mint bármelyik elméleti tanár. Mondok egy érdekes dolgot. Vannak rendezvények, amelyekre sokkal jobban meg tudom mozgatni a szakoktatókat, mint a tanárokat. Például a gólyabálra vagy a szalagavatóra. Nem kis dolog ez egy ekkora intézménynél, ahol megjelenik közel ezer tanuló.
- *Önnek mi a beosztása?*
- Mint tanműhelyvezető az intézet vezetőségének is tagja vagyok. Úgy áll föl a csúcs, hogy igazgató, igazgató-helyettes, tanműhelyvezető. Hozzáam tartoznak a fém- és villamos ipari szakoktatók, akik bent vannak a tanműhelyben és akik kint vannak a vállalatnál. Tehát mind a 14 fém- és villamos ipari szakoktató hozzáam tartozik. Hozzáam tartozik a tanműhely működtetése teljes mértékben. Erre nekem van 3 témakásom, van egy udvaros, egy gépkocsivezető, van egy műszaki vezetőm és egy műszaki ügyintézőm, adminisztrátorom, gépkocsi előadóm.
- *Milyen nagy a tanműhely?*
- A tanműhelyben van 10 műhely, kiegészítő műhelyek, TMK, raktárak, stb.
- *Milyen a műhelyek felszereltsége?*
- A felszereltség elképesztően elkeserítő. Főként az, hogy nincs pénz a modern technológiára. Én most boldog voltam, mert kaptam 800 ezer forintot anyagra, és év végén 350 ezer forintot kaptam szerszámra. Boldog voltam, hogy tudtam venni például a vízeseknek egy menetvágó gépet. Ez is 103 ezer forint, tudtam venni pneumatikus kézi lemezvágó ollókat, sarokcsiszoló gépeket, fűrőgépeket. De nem ez lenne a cél. Ez olyan dolog, hogy a múlt gépein próbáljuk tanítani a jövő szakmunkásait. Alapvető hiba. A probléma ott van, hogy a rendszerváltás, a fordulat évében az addigi struktúra hanyatt esett, úgy ahogy volt. Az újat pedig nem teremtették meg. Ami kijött a szakképzési törvényben, tele van ellentmondással. Írogatunk mi a Művelődésügyi Minisztériumba, az Ipari Minisztériumba, mindenhova, de az egyik helyről dobják a labdát a másikra. Hol kezdődik a probléma? Ott, hogy az iskolákat ösztönzik arra, hogy vállalkozzanak, pénzt teremtsenek, a vállalkozókat meg arra, hogy oktassanak. Minek kellett ezt így kitalálni? Mért nem lehet, hogy az iskola oktasson továbbra is, mert ehhez ért, a vállalkozó meg vállalkozzon. Azt várják, hogy a vállalatok megszűnésével majd a vállalkozók fogják a szakmai gyakorlati munkahelyeket biztosítani a tanulók számára. Ez idealizmus. Mert egy vállalkozó 2-3, maximum 5 tanulót tud fölállalni, de az 5 már sok. Nem tudja az igényeket kielégíteni. A 400 vállalkozó, akivel mi kapcsolatba vagyunk, összesen 500 tanulót tud felállalni, és a többi mit csináljon? Vállalatok már nincsenek. Én remélem, hogy ennek az eldöntése előbb-utóbb egy gyakorlati szakember kezébe fog kerülni, aki rájön arra, hogy ma csak egy minden tekintetben jól felszerelt intézeti tanműhely képes megoldani a szakmai gyakorlati szakoktatás problémáját. Nem kellene ezeket a pénzeket, ami a szakképzésre befolyik szétforgácsolni. Ugye most fölállal két tanulót egy vállalkozó. A szakképzési hozzájárulásból pályázat útján hozzájuthat pénzhez. Jó, vesz egy esztergagépet, bizonyította, hogy igen, ő ezt azért vette, hogy a tanuló tudjon nála esztergálni. Ez legális, erre van lehetőség. De ki fogja oktatni azt a tanulót, ha ő tönkremegy? A törvény pl. azt írja, hogy én itt egy szakoktatót csak akkor alkalmazhatok, ha van szakmunkás-bizonyítványa, érettségije és legalább 5 éves szakmai gyakorlata. A vállalkozónál mi az előírás: szakmunkás-bizonyítvány és legalább 2 éves szakmai gyakorlat. Nem tudom, mért ez a negatív diszkrimináció?
- *Milyen negatívumokat lát a kisiparosoknál?*
- Elmondok egy esetet. Fölvettük a tanulót ide karosszerialakatos szakmára. Novemberben jött az apuka, hogy talált egy kisiparost és elvinné oda a tanulót, mert otthon panaszkodott, hogy itt lemezt hajtogat, meg ezt-azt csinál. Ha elviszi a kisiparoshoz, ott mindjárt az autókkal foglalkozik. Apuka, mondom, biztos, hogy Ön helyesen látja? Ha kívánja, nagyon szívesen részleteket is elmondok. Nem kívánja, ő el akarja vinni a tanulót. Semmi gond. Fogadónyilatkozatot hozza, aláírom, vigye a gyereket. Ez volt novemberben. Márciusban jött

az apuka, hogy visszahozná a tanulót. Apuka, engem akkor Ön nem kérdezett, de én most megkérdezem, miért? Mit tapasztalt? Hát ez egy karosszérialakatos az biztos, de mióta a tanuló ott van, még autót nem látott, mert nem kapott ilyen munkát. Az autónak a közelébe sem engedte a maszek. Naná, egy elsőéves tanulót nem enged az autó közelébe, nehogy tönkre tegye. Továbbá, a maszek nem engedte meg a tanulónak, hogy gyakorolja a hegesztést. Gyere ide fiam, megmutatom hogyan kell hegeszteni. Meghegesztette, elzárta, leakasztotta, láttad, és be is volt fejezve. Kész. Azt mondtam az apukának, ne haragudjon, nem fogadom vissza a tanulót. Ezt akartam elmondani mielőtt elment a maszekhoz. Persze tisztelet a kivételnek, vannak olyan maszekok is, akik remekül foglalkoznak a tanulókkal, remekül megtanítják, de nem lehet mondani, hogy ez általános.

– *Van-e valamilyen ellenőrzés?*

– Valamikor volt, amikor az intézet állományában voltak úgynevezett szórvány szakoktatók. Az volt a feladatuk, hogy elindultak és a hozzájuk beosztott kisiparosokat végigjárták, megnézték, hogy áll a szakmai képzés, a munkaruha- és egyéb szociális juttatások. Van-e a tanulóval probléma és így tovább. És ha valahol úgy látták, hogy nincsenek a feltételek biztosítva, javasolták, hogy onnan a tanulót el kell hozni. De ezt a törvényt eltörölte. Még egy darabig valahogy kimenegettünk, aztán abbahagytuk.

– *És erre nem lenne szükség?*

– Dehogynem. A másik ellentmondás az, hogy a gyakorlati képzés szervezése, irányítása, ellenőrzése mind át fog menni a Gazdasági Kamara hatáskörébe, és az iskolát teljesen ki fogja zárni ebből a folyamatból. Csak arra vagyok kíváncsi, hogy ez a Gazdasági Kamara mekkora hatalmas apparátust fog fölállítani, hogy ennek a feladatának eleget tegyen. Ebben a pillanatban olyan híg, olyan elasztikus, és olyan ellentmondásos ez a törvény, hogy egyszerűen nem tudom, mi lesz belőle.

– *Milyen kapcsolata van az iskolának a kisiparosokkal?*

– Általában arra kérjük a kisiparosokat, ha valami gondjuk van, akár szakmai, akár pedagógiai, keressenek meg bennünket. Nekünk arra már nincs módunk, hogy kimenjünk. De arra igen, hogy ő megkeressen. Hát nagyon-nagyon kevesen jönnek be. Általában pont azok keresnek meg bennünket, ahol minden rendben van. Mondok egy érdekes példát. A tanuló ellenőrző könyvét a kisiparosnak minden nap alá kellene írni, hogy a tanuló megjelent vagy pedig nem jelent meg, és osztályzatot kellene adnia. Kitiúzenünk az egyik kisiparosnak: üres az ellenőrző. Egyáltalán volt a tanuló, nem volt? Mert nekünk ha három alkalommal hiányzik a tanuló, értesíteni kell a szülőt. Visszaüzent, hogy neki nincs adminisztrátora, aki ezt csinálja. Ha ez így nem jó, akkor kész. Ennyi. És nem tehetünk semmit, mi nem kényszeríthetjük, hogy ezt csinálja. Időnként kimegyek a vállalatokhoz, megnézem a tanulókat. Kimegyek az egyik prominens, nagyon jól menő magáncéghez, keresem a tanulót. Nekik ilyen tanulójuk nincs. Utánanézek az anyakönyvben, márpedig ez a tanuló itt van. Kimegyek, drága uram, tisztelt hölgyem, ez a tanuló ide van beírva szeptember óta. Ez volt április-májusban. Behívták a műhelyfőnököt. Itt van a tanuló? Nem is ismeri. Elmegyek, megkeresem a gyereket. Be se érek még ide, csöng a telefon, megvan persze, itt van, hogy felejthettük el? Vettem a fáradtságot, futottam három kört, és kiderült, hogy ez a tanuló valóban nem volt ott. Rendszeresen leadták az ellenőrzőjét, 4-es gyakorlati jegyet kapott, miközben nem jelent meg ott egyszer sem. Az apuka meg a főnök sógor-koma, jó barátok, a gyerek meg a jó isten tudja hol volt.

(Az interjút Lökkös Attila készítette)

AUTÓSZERELŐ SZAKOKTATÓ

“Az autó előttünk jár, mi csak követjük...”

– *Mondjon egy pár szót magáról, a szakmai múltjáról.*

– 1976-ban végeztem szakközépiskolában, ennek az iskolának a jogelődjében. Azt követően jelentkeztem továbbtanulni, de nem vettek föl, úgyhogy elkezdtem dolgozni. Közel tíz évet dolgoztam a szakmában, és a honvédséget is letudtam. Közben részt vettem továbbképzéseken. Aztán megkeresett egy régi tanárom ebből